

Spremljanje implementacije Slovenskega ogrodja kvalifikacij

Uvodna mednarodna konferenca

Gradivo za konferenco

Ljubljana, 31. 5. 2018

1. Uvod

Slovensko ogrodje kvalifikacij je po petih letih od njegove vzpostavitve in umestitve v Evropsko ogrodje kvalifikacij pred novimi izzivi. Enako kot druga nacionalna ogrodja kvalifikacij se v fazi aktivne implementacije na nacionalni ravni srečuje z vprašanjem svojega vpliva in dodane vrednosti za različne skupine deležnikov.

To vprašanje je tesno povezano z izzivom spremljanja implementacije, uporabe in ugotavljanja vplivov nacionalnih ogrodij kvalifikacij. Nacionalna koordinacijska točka SOK-EOK, ki deluje na Centru RS za poklicno izobraževanje v sodelovanju z Evropskim centrom za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP), izvaja aktivnost spremljanja implementacije Slovenskega ogrodja kvalifikacij.

Namen aktivnosti je spremljati dosedanje implementacijo Slovenskega ogrodja kvalifikacij iz vidika njegove uporabe, prepoznavnosti, vidnosti med ključnimi deležniki sistema.

Gradivo predstavlja izhodišče za razpravo o spremljanju implementacije Slovenskega ogrodja kvalifikacij med ključnimi nacionalnimi deležniki.

2. Razvoj in implementacija Slovenskega ogrodja kvalifikacij

2.1. Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje

Dosedanji razvoj Slovenskega ogrodja kvalifikacij je dosegel mejnike in cilje Priporočil Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008, ki priporoča državam članicam, da:

- imenujejo nacionalne koordinacijske točke za Evropsko ogrodje kvalifikacij ter opredelijo njihove odgovornosti in pristojnosti,
- povežejo svoja nacionalna ogrodja kvalifikacij z Evropskim ogrodjem kvalifikacij za vseživljenjsko učenje,
- navajajo ustrezne ravni EOK na vseh javnih listinah, s katerimi se izkazujejo kvalifikacije (spričevalih, diplomah, prilogah k diplomam/spričevalu).

Na osnovi Priporočil Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008, ki državam članicam predlaga pripravo celovitih ogrodij, je bilo Slovensko ogrodje kvalifikacij oblikovano kot celovit in enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji za razvrščanje kvalifikacij v ravni glede na učne izide.

V SOK so vključene vse kvalifikacije in pripadajoče listine, ki so pridobljene v sistemu formalnega izobraževanja, in tiste kvalifikacije, pridobljene izven sistema formalnega izobraževanja, ki so uspešno zaključile predpisane akreditacijske postopke.

V skladu z zakonom (ZSOK, Ur. l. št. 104/15) se v SOK umeščajo vse kvalifikacije iz prejšnjega odstavka, ki so pridobljene v Republiki Sloveniji. V SOK so umeščene tudi kvalifikacije, ki so bile pridobljene na ozemlju Republike Slovenije pred 25. junijem 1991. V SOK so tako vključene tudi kvalifikacije, pridobljene v študijskih programih pred uvedbo bolonjske reforme, saj je ekvivalentnost razmerij med novimi in starimi kvalifikacijami, ki bodo na trgu dela prisotne še mnogo let, pomembna tako z vidika pravic posameznih nosilcev kvalifikacij kot tudi boljše razumljivosti in preglednosti kvalifikacij na trgu dela s strani delodajalcev. Nekatere od teh kvalifikacij se ne izvajajo več (glej tabelo v Prilogi 2 in opombe).

Zgoraj opredeljeni mejniki so bili v Slovenskem ogrodju kvalifikacij uresničeni na sledeči način:

1. Center RS za poklicno izobraževanje (CPI) je bil v mesecu oktobru 2009 imenovan za nacionalno koordinacijsko točko EOK. Skladno s svojimi pristojnostmi CPI izvaja naloge nacionalne koordinacijske točke EOK, ki so zapisane v Priporočilih Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje ter revidiranih priporočilih Sveta z dne 22. maja 2017 o Evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje. Formalno podlago za svoje delovanje je CPI kot nacionalna koordinacijska točka EOK dobila s

sprejetjem Zakona o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK, Ur. l. št. 104/15), ki opredeljuje sledeče naloge NKT:

- skrbi za razvoj SOK in povezanost z EOK,
- zagotavlja dostop do informacij o SOK, EOK in EOVK na spletni strani,
- informira javnost in promovira SOK in EOK,
- vodi postopek umeščanja SOK v EOK,
- vodi postopek umeščanja dodatnih kvalifikacij v SOK,
- pripravlja strokovna gradiva in koordinira delo ključnih deležnikov pri umeščanju nacionalnih kvalifikacij v EOK preko SOK,
- sodeluje s pristojnimi mednarodnim organi (Evropska komisija, Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja ipd.),
- sodeluje v mreži nacionalnih kontaktnih točk EOK,
- objavi register kvalifikacij SOK na svoji spletni strani,
- vodi register kvalifikacij SOK ter povezave z EOK portalom,
- določi obrazec vloge za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK,
- pripravi predlog meril za umeščanje dodatnih kvalifikacij v SOK,
- izdaja potrdila o ravni SOK in EOK za NPK,
- strokovno ter administrativno podpira delovanje strokovne komisije NKT EOK,
- opravlja druge naloge v skladu z zakonom.

Pri vseh vprašanjih, povezanih z visokim šolstvom, CPI in NKT EOK sodelujeta z Nacionalno agencijo RS za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), ki je odgovorna in pristojna institucija za kakovost visokošolskih kvalifikacij.

2. Prve razprave o Evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (EOK) so se v Sloveniji pričele leta 2005, ko je takratno Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ter Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve organiziralo nacionalno razpravo o Evropskem ogrodju kvalifikacij.

Januarja 2010 je Vlada RS imenovala Medresorsko delovno skupino za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij, ki bo skladno z Evropskim ogrodjem kvalifikacij. Skupina (MDS) je sestavljena iz predstavnikov: (takratnega) Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo; Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve; Centra RS za poklicno izobraževanje; Gospodarske zbornice Slovenije; Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije; Združenja delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije; Zveze svobodnih sindikatov Slovenije; Statističnega urada RS; Študentske organizacije Slovenije in Dijaške organizacije Slovenije. Vlada je določila tudi njene naloge, iz česar sledi, da je MDS najvišji organ odločanja pri vzpostavitvi Slovenskega ogrodja kvalifikacij in njegovem umeščanju v EOK in EOVK. Le-te so bile naslednje: določitev nacionalne koordinacijske točke v skladu s Priporočili o uvedbi Evropskega ogrodja kvalifikacij; priprava strategije in postopkov za umeščanje

slovenskih ravni kvalifikacij v Evropsko ogrodje kvalifikacij v skladu s kriteriji; priprava stališč za posvetovalno skupino Evropske komisije; potrditev strokovnih podlag za izgradnjo Slovenskega ogrodja kvalifikacij; priprava usmeritev implementacijskim skupinam in vsebinskih podlag za črpanje namenskih sredstev ESS; spremljanje procesa izgradnje Slovenskega ogrodja kvalifikacij in umeščanja posamičnih kvalifikacijskih standardov vanj.

Maja 2010 je MDS imenoval ekspertno skupino SOK (sestavljeno iz treh strokovnjakov s področja izobraževanja, visokega šolstva ter trga dela), ki je pripravila prvi osnutek predloga SOK (novembra 2010), kakor tudi osnutek predloga umeščanja kvalifikacij v SOK ter ravni SOK v EOK in EOVK (marec 2012).

Predlog SOK, ki ga je novembra 2010 pripravila imenovana ekspertna skupina SOK, je obravnaval in medsebojno usklajal MDS do konca meseca januarja 2011. Po izvedenih posvetih o predlogu SOK z različnimi deležniki je predlog SOK tako svojo končno obliko dobil v maju 2011. V procesu umeščanja SOK v EOK so sodelovali tudi ugledni tuji strokovnjaki EOK iz Irske (Edwin Mernagh), iz Avstrije (mag. Elizabeth Frank), s Finske (Sirkka-Liisa Kärki) in Hrvaške (dr. Mile Dželalija). V nadaljevanju je CPI Edwina Mernagha, mag. Elizabeth Frank ter Sirkko-Liisa Kärki imenoval tudi za mednarodne strokovnjake EOK Republike Slovenije (skladno s kriterijem 7 EOK).

V maju 2013 je bilo Zaključno poročilo Umeščanje Slovenskega ogrodja kvalifikacij v Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij predstavljeno pred svetovalno skupino EOK (EQF Advisory group). Pisni predlogi Evropske komisije, Sveta Evrope in CEDEFOP-a so bili upoštevani pri pripravi končne verzije Zaključnega poročila Umeščanje Slovenskega ogrodja kvalifikacij v Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij, ki ga je oktobra 2014 potrdila Medresorska delovna skupina za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij. S tem poročilom so ravni SOK umeščene v EOK.

3. Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK, Ur. l. št. 104/15) je določil, da se raven pridobljene kvalifikacije po SOK in EOK zapiše v javnih listinah o zaključku izobraževanja, njihovih prilogah, certifikatih o NPK, potrdilih o zaključenem programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje in potrdilih o dodatnih kvalifikacijah, za višješolske in visokošolske kvalifikacije pa tudi po EOVK. Pristojna ministrstva so svoje podzakonske akte, ki se nanašajo na javne listine usklajala z zakonom SOK. To določilo zakona se v Republiki Sloveniji uporablja od 12.7.2016 dalje. S tem je Slovenija izpolnila tudi drugi cilj implementacije EOK.

Register kvalifikacij SOK

Register kvalifikacij SOK smo v Sloveniji začeli razvijati na pobudo Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje ter različnih iniciativ, povezanih z implementacijo EOK, od leta 2013 dalje. Leta 2014 je Evropska komisija vzpostavila elektronsko platformo o kvalifikacijah v Evropi: *Learning opportunities and Qualifications in Europe* portal, katere temeljni namen je, da na enem mestu, ki je javno dostopen vsem evropskim uporabnikom, predstavi vse posamezne kvalifikacije, ki so umeščene v nacionalno ogrodje kvalifikacij in jih je moč pridobiti v posameznih evropskih državah.

Slovenija je bila ena izmed prvih držav, ki se je vključila v proces povezovanja z nastajajočo evropsko platformo kvalifikacij. V obdobju od sredine leta 2013 do sredine leta 2016 je vzpostavila javno

dostopen spletni register kvalifikacij SOK¹, napolnila register z opisi posameznih kvalifikacij, ter povezala register SOK z elektronsko platformo o kvalifikacijah v Evropi.

Do zdaj je popisanih in v register kvalifikacij SOK vključenih nekaj manj kot 1.570 kvalifikacij; 1.248 izobrazb iz splošnega, poklicnega in visokošolskega izobraževanja, 311 nacionalnih poklicnih kvalifikacij ter šest dodatnih kvalifikacij. Na ta način naj bi register kvalifikacij SOK povečal transparentnost sistema kvalifikacij v državi, kar naj bi bilo v korist zlasti različnim uporabnikom: udeležencem izobraževanja, zaposlenim, delodajalcem, izobraževalnim institucijam, poklicnim svetovalcem in drugim. Decembra 2017 je bila opravljena prva evalvacija Registra kvalifikacij SOK z vidika strokovne javnosti.

2.2. Revidirano priporočilo Sveta z dne 22. maja 2017 o Evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in razveljavitvi Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje

22. maja 2017 so stopila v veljavo revidirana Priporočila Sveta EU o Evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, ki izpostavljajo sledeče nove elemente, ki bodo Evropskemu ogrodju kvalifikacij omogočili prilagoditev na izzive prihodnosti, in sicer povabilo državam članicam, da:

- posodablja umeščanje svojih ogrodij kvalifikacij v Evropsko ogrodje kvalifikacij,
- upoštevajo revidirana načela zagotavljanja kakovosti, ki se osredotočajo na kvalifikacije,
- si med državami članicami izmenjujejo informacije in se posvetujejo v zvezi z umeščanjem mednarodnih kvalifikacij v nacionalna ogrodja,
- spodbujajo razmislek o možnostih razvoja in uporabe meril in postopkov za primerjavo EOK in nacionalnih ogrodij kvalifikacij držav izven EU,
- upoštevajo priporočila za izboljšano komunikacijo o EOK.

Eden od pomembnejših poudarkov revidiranih Priporočil se nanaša tudi na povabilo državam k pregledu in posodabljanju umeščanja ravni nacionalnih ogrodij kvalifikacij v ravni EOK. Poročila o umeščanju nacionalnih ogrodij kvalifikacij v EOK namreč predstavljajo posnetek stanja v izbranem trenutku in z razvojem nacionalnih ogrodij kvalifikacij sčasoma postanejo zastarela. Revidirana priporočila zato vabijo države članice, da po potrebi pregledajo in posodobijo svoja poročila o umeščanju nacionalnih ogrodij kvalifikacij v EOK. Informacije, predstavljene v poročilih o umeščanju, morajo biti točne in pregledne, saj to neposredno vpliva na zaupanje v nacionalna ogrodja kvalifikacij in EOK. Na ta način bo umeščanje ravni nacionalnih ogrodij kvalifikacij v ravni EQF ostalo relevantno in usklajeno z nacionalnimi sistemi kvalifikacij. Hkrati pa ta mehanizem spodbuja primerljivost in prenosljivost kvalifikacij, umeščenih v EOK, prek nacionalnih ogrodij kvalifikacij. Umeščanje nacionalnih ogrodij kvalifikacij v EOK in primerljivost kvalifikacij, ki je s tem omogočena, vplivata tudi na prenovo posameznih nacionalnih kvalifikacij.

Zaupanje v kakovost in raven kvalifikacije in umeščenost v raven EOK je ključno v podpori mobilnosti preko sektorskih in geografskih meja. Revidirana priporočila krepijo načela zagotavljanja kakovosti Evropskega ogrodja kvalifikacij. Države članice bi morale zagotavljati, da so kvalifikacije z EOK ravnijo v

¹ Dostopno na: <http://www.nok.si/register-kvalifikacij-sok/>

skladu s skupnimi načeli za zagotavljanje kakovosti, ki jih opredeljujejo revidirana priporočila, brez posega v nacionalna načela zagotavljanja kakovosti.

Priporočila tudi spodbujajo uporabo EOK pri socialnih partnerjih, javnih zavodih za zaposlovanje, izvajalcih izobraževanja, organih za zagotavljanje kakovosti ter organih javnega sektorja. Doprinos ogrodi k vseživljenjskemu učenju, zaposljivosti, mobilnosti in socialni integraciji je potrebno bolje predstaviti končnim uporabnikom.

3. Kaj je Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)?

Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) je celovit in enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji za razvrščanje kvalifikacij v ravni glede na učne izide. V SOK so vključene vse vrste kvalifikacij, ki jih je mogoče pridobiti v Sloveniji.

V skladu z zakonom (ZSOK, Ur. l. št. 104/15) se v SOK umeščajo vse kvalifikacije, ki so pridobljene v Republiki Sloveniji. V SOK so umeščene tudi kvalifikacije, ki so bile pridobljene na ozemlju Republike Slovenije pred 25. junijem 1991. V SOK so tako vključene tudi kvalifikacije, pridobljene v študijskih programih pred uvedbo bolonjske reforme, saj je ekvivalentnost razmerij med novimi in starimi kvalifikacijami, ki bodo na trgu dela prisotne še mnogo let, pomembna tako z vidika pravic posameznih nosilcev kvalifikacij kot tudi boljše razumljivosti in preglednosti kvalifikacij na trgu dela s strani delodajalcev. Nekatere od teh kvalifikacij se ne izvajajo več (glej tabelo v Prilogi 2 in opombe).

3. 1. Namen in cilji Slovenskega ogrodja kvalifikacij

Namen SOK je doseči transparentnost in prepoznavnost kvalifikacij v Sloveniji in EU, njegovi temeljni cilji pa so:

- podpreti vseživljenjsko učenje,
- povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij
- izboljšati preglednost, dostopnost in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo.

SOK je komunikacijsko ogrodje z manjšim reformnim dometom. Izhodišči za razvrščanje kvalifikacij v SOK sta bila resorna zakonodaja in Klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja (KLASIUS).

Temeljna vloga slovenskega in drugih nacionalnih ogrodij kvalifikacij je, da pojasnijo horizontalne in vertikalne relacije med različnimi tipi kvalifikacij, certifikati in spričevali/diplomami. Sestavljena so iz opisnikov ravni, pri čemer vsak opisnik ravni pojasnjujejo učni izidi. Učni izidi so tako osrednji temelj, termin, koncept in meter nacionalnih ogrodij kvalifikacij, od katerih so odvisni uspešnost in transparentnost nacionalnih ogrodij in implementacija Evropskega ogrodja kvalifikacij v državah EU. Učni izidi naj bi prek nacionalnih ogrodij kvalifikacij omogočali: primerljivost in transparentnost kvalifikacijskih sistemov, vseživljenjsko učenje, priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja, zagotavljanje kakovosti ter boljšo povezanost med izobraževanjem in trgom dela.

3.2. Vrste kvalifikacij v SOK

SOK obsega tri vrste kvalifikacij:

- **izobrazbo**, ki se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju po javno veljavnih izobraževalnih programih (v poklicnem in strokovnem izobraževanju, visokošolskem izobraževanju in splošnem izobraževanju),
- **poklicno kvalifikacijo**, ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK, ali z drugo listino o zaključenem programu usposabljanja oziroma izpopolnjevanja, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje,
- **dodatno kvalifikacijo**, ki se ureja na način in po postopku, določenem v zakonu o SOK ter se izkazuje s potrdilom o pridobitvi dodatne kvalifikacije.

3.3. Ravni in opisniki SOK

SOK obsega deset ravni, opredeljenih z opisniki na podlagi učnih izidov. Opisniki SOK so podrobneje obrazloženi v prilogi tega dokumenta. Deset ravni SOK se povezuje z osmimi ravni EOK prek opisnikov ravni obeh ogrodij in z Evropskim ogrodjem visokošolskih kvalifikacij (EOVK).

Opisnik za vsako raven vsebuje tri kategorije učnih izidov: znanje, spretnosti in kompetence. Vsaka kvalifikacija, ki se umešča v ogrodje, vsebuje vse tri kategorije, vendar ni nujno, da ima vsaka kategorija znotraj kvalifikacije enako težo. Takšna izbira kategorij omogoča »ujeti« vso raznolikost – sicer po kompleksnosti primerljivih – učnih izidov ter kvalifikacij na posamezni ravni, pridobljenih v različnih okoljih in za različne namene. Vsaka višja raven vsebuje tudi znanja, spretnosti in kompetence na nižji ravni.

Ko primerjamo podobnosti in razlike med znanjem, spretnostmi in kompetencami med Slovenskim in Evropskim ogrodjem kvalifikacij, lahko ugotovimo naslednje:

- **Znanje.** Definijska izhodišča koncepta »znanje« sta v obeh ogrodjih sorodna. V obeh primerih je znanje definirano kot rezultat procesa učenja v različnih kontekstih, pri čemer definicija v SOK posebej poudarja procese učenja v izobraževanju, pri delu ter v zasebnem in družbenem življenju.
- **Spretnosti.** Definicija pojma »spretnosti« je v SOK povzeta iz definicije EOK v njeni fenotipski razčlenitvi med kognitivne in praktične spretnosti, a se tudi razlikuje od definicije EOK, saj ta poudarja tudi uporabo znanja za izvedbo nalog in reševanje problemov.
- **Kompetence.** Obe definiciji kompetenc, zapisani v SOK in EOK, sta koherentni v delu, ki kompetence opisuje kot sposobnost uporabe znanja in spretnosti v različnih situacijah, pri čemer EOK nekoliko bolj poudarja profesionalni in osebni razvoj posameznika, SOK pa poudarja odgovorno ravnanje posameznika.

Obe ogrodji vključujeta samostojnost in odgovornost delovanja.

Ravni kvalifikacij SOK so umeščene v EOK na naslednji način:

SOK	EOK
1	1
2	2
3	3
4	4
5	
6	5
7	6
8	7
9	8
10	

Ravni kvalifikacij SOK so bile umeščene v EOK na podlagi izsledkov opravljene analize, ki je podala sledeče zaključke:

- Prva, druga in tretja raven SOK so se pri procesu umeščanja izkazale ekvivalentne prvi, drugi in tretji ravni EOK.
- Četrta in peta raven SOK sta skladno z načelom optimalnega ujemanja ekvivalentni četrti ravni EOK: v kategoriji kompetenc četrta raven EOK izkazuje nekoliko višjo raven zahtevnosti v primerjavi s četrto ravni SOK; v kategorijah znanja in spretnosti pa opisniki pete ravni SOK po zahtevnosti in kompleksnosti nekoliko presegajo ti kategoriji na četrti ravni EOK.
- Šesta, sedma in osma raven SOK so se izkazale za ekvivalentne peti, šesti in sedmi ravni EOK.
- Deveta in deseta raven SOK sta se izkazali ekvivalentni osmi ravni EOK. Deveta raven SOK je skladno z načelom optimalnega ujemanja primerljiva z osmo ravno EOK, saj izpostavlja vidik zmožnosti kandidatove udeležbe pri izvirnih znanstvenoraziskovalnih oziroma vrhunskih umetniških projektih, ki ustvarjajo novo znanje oziroma vrhunske umetniške dosežke.

Ravni kvalifikacij SOK so umeščene v EOVK na naslednji način:

SOK	EOVK
6	Kratki cikel
7	Prva stopnja
8	Druga stopnja
9	Tretja stopnja
10	

V postopku primerjave SOK in EOVK, s strani ekspertne skupine SOK, se je izkazalo, da je šesta raven SOK ekvivalentna kratkemu ciklu EOVK, sedma raven SOK prvi stopnji EOVK, osma raven drugi stopnji EOVK, deveta in deseta raven pa tretji stopnji EOVK, pri čemer je deveta raven SOK primerljiva s tretjo

stopnjo EOVK na podlagi načela optimalnega ujemanja (best fit), saj deveta raven SOK poudarja udeležbo pri »izvirno znanstvenoraziskovalno/vrhunskih umetniških projektih«, ki »ustvarjajo novo znanje« oziroma »vrhunske umetniške stvaritve«.

NKT SOK-EOK je v letih 2016-2017 v sodelovanju z ekspertno skupino SOK pripravila Smernice za implementacijo in uporabo Slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi² ter izvedla serijo strokovnih delavnic na temo uporabe učnih izidov v praksi. Namen te aktivnosti je bil ponuditi napotke za uporabo opisnikov SOK in razumevanje učnih izidov pri umeščanju kvalifikacij v ravni SOK različnim skupinam strokovnjakov, ki se ukvarjajo z načrtovanjem in pripravo različnih vrst kvalifikacij.

4. Pristopi k spremljanju in ugotavljanju vplivov nacionalnih ogrodij kvalifikacij

Poglavje je povzeto po: Pevec Grm, Bjornavold (Cedefop), 2017: Background paper for Peer Learning Conference: Do national qualifications frameworks make a difference? Measuring and evaluating NQF impact (3).

Merjenje vpliva nacionalnih ogrodij kvalifikacij je metodološko kompleksno. Do sedaj so bila nacionalna ogrodja kvalifikacij s tega vidika evalvirana le v omejenem obsegu. Zaradi relativno kratke zgodovine obstoja nacionalnih ogrodij kvalifikacij je mogoče preučevati le njihove delne učinke.

Na podlagi spremljav implementacije nacionalnih ogrodij, ki jih od leta 2009 izvaja CEDEFOP⁴, je mogoče analizirati in opredeliti nekatera področja, na katerih države poročajo o vplivu nacionalnih ogrodij. Izpostaviti je mogoče tudi nekatere ključne dejavnike uspešne implementacije in vpliva nacionalnih ogrodij kvalifikacij.

Trajnost in institucionalna "robustnost"

V večini evropskih držav so nacionalna ogrodja kvalifikacij sestavni del nacionalnega sistema kvalifikacij. Pravna podlaga z jasnimi cilji in vlogo nacionalnih ogrodij kvalifikacij ter aktivna in predana udeležba deležnikov zunaj in znotraj sistema izobraževanja in usposabljanja predstavljajo pomembne predpogoje učinkovite implementacije in vpliva nacionalnih ogrodij kvalifikacij.

Prepoznavnost in vidnost

Da bodo ogrodja koristna za uporabnike, morajo biti dostopna in vidna. Tako kot Slovenija tudi številne druge države že sistematično prikazujejo ravni NOK in EOK na listinah (certifikatih, diplomah, prilogah k spričevalu). Hkrati je velikega pomena tudi, da nacionalne in evropske baze podatkov o kvalifikacijah vsebujejo informacije o ravneh ter druge strukturirane informacije o kvalifikacijah v skladu z njihovimi

² Dosegljivo na <http://www.nok.si/assets/datoteke/Attachment-Nr9-SOK-smernice-2016-3K.pdf>

³ Dosegljivo na <http://www.cedefop.europa.eu/ro/events-and-projects/events/peer-learning-conference>

⁴ <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/national-qualifications-framework-nqf>

ogrodji. Ta vidnost ogrodij je ključna za povečevanje transparentnosti kvalifikacij. Na drugi strani je prepoznavnost ogrodij izven sistema izobraževanja in usposabljanja (še posebej pri delodajalcih) omejena. Nekatere države so že vložile precej truda v prikaz pomena ogrodij za podjetja in sektorje.

Prepoznani (zgodnji) vpliv nacionalnih ogrodij kvalifikacij po Evropi

Spremljanje implementacije nacionalnih ogrodij kvalifikacij v evropskih državah, ki ga CEDEFOP izvaja od leta 2009 in je podprto s številnimi primerjalnimi študijami, izpostavlja nekaj področij, kjer je mogoče zaznati vpliv nacionalnih ogrodij kvalifikacij:

1. Izboljšana transparentnost nacionalnih sistemov kvalifikacij.
2. Doslednejša uporaba pristopa učnih izidov kot skupnega jezika pri opisovanju kvalifikacij.
3. Povezovanje ogrodij kvalifikacij ter vrednotenja neformalnega in priložnostnega učenja.
4. Boljše sodelovanje in usklajevanje med deležniki.
5. Povečana vidnost poklicnih kvalifikacij na višjih kvalifikacijskih ravneh.

Področja manjšega vpliva

1. Prepoznavnost in uporaba na trgu dela.
2. Vloga ogrodij pri povezovanju med posameznimi podsistemi kvalifikacij.
3. Podpora pri priznavanju kvalifikacij.

Pridobljene izkušnje v izbranih študijah merjenja vpliva nacionalnih ogrodij kvalifikacij

Poleg CEDEFOP-ovega rednega dveletnega spremljanja nacionalnih ogrodij kvalifikacij od leta 2009 dalje je do sedaj le nekaj držav izpeljalo sistematično evalvacijo svojega ogrodja kvalifikacij.

Na Irskem je bila prva evalvacija vpliva nacionalnega ogrodja kvalifikacij izvedena v letu 2009. V petletnem obdobju je raziskovala stopnjo implementacije in vpliv ogrodja na izobraževanje in usposabljanje. Vključevala je predhodno analizo področja, poročila ključnih deležnikov, udeležbo deležnikov, študije primerov in javno razpravo. Ugotovitve se nanašajo na različna področja: implementacijo ogrodja, vpliv na učeče se, učne izide in spremembe v poučevanju, prepoznavnost ogrodja. Druga evalvacija, ki so jo izvedli v letih 2016 – 2017, je analizirala poglede na vpliv irskega ogrodja kvalifikacij na transparentnost kvalifikacij, njihovo kakovost, vseživljenjsko učenje, priznavanje in mobilnost, zaposljivost in oblikovanje kurikula. Zbrani in analizirani so bili različni pogledi deležnikov na sistem upravljanja nacionalnega ogrodja kvalifikacij ter prioritete prihodnjega razvoja nacionalnega ogrodja kvalifikacij.

Poleg Irske so se evalvacije nacionalnega ogrodja lotili še na Danskem, v Nemčiji in na Nizozemskem. V ostalih državah so prioritete namenjene razvoju in implementaciji, vprašanja evalvacije in merjenja vpliva NOK pa so pomaknjena v prihodnost.

Znanstvena literatura opredeljuje več izzivov, ki se vežejo na raziskovanje vpliva nacionalnih ogrodiv kvalifikacij. Ti izzivi vključujejo npr. kompleksnost področja, težave s pridobivanjem podatkov. Več avtorjev izpostavlja problem vzročnosti, saj se pri merjenju vpliva nacionalnih ogrodiv kvalifikacij pojavljajo dileme glede neposredne povezave med vzroki in učinki ogrodiv. Nekateri avtorji poudarjajo družbeno dimenzijo nacionalnih ogrodiv kvalifikacij in njihovo vpetost v nacionalni kontekst. Ogrodja imajo tudi različne vloge in cilje – večina ogrodiv v Evropi ima komunikacijsko vlogo, nekatera tudi reformno.

5. Viri in literatura

Mikulec, B., Ermenc, K. (ur.) (2014). Umeščanje slovenskega ogrodja kvalifikacij v evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij: zaključno poročilo, Slovenija (2. izd). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Mikulec, B. (ur.), Skubic Ermenc, K., Biloslavo R. (2016). Smernice za implementacijo in uporabo Slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi (2. izd). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Mikulec, B. (ur.) (2017). Evalvacija Registra kvalifikacij SOK z vidika strokovne javnosti. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Pevec Grm, Bjornavold (2017). Background paper for Peer Learning Conference: Do national qualifications frameworks make a difference? Measuring and evaluating NQF impact. Thessaloniki: Cedefop.

PRIPOROČILO SVETA z dne 22. maja 2017 o evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in razveljavitvi Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (2017/C 189/03).

PRIPOROČILO EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (2008/C 111/01).

The European Qualifications Framework: supporting learning, work and cross boarder mobility: 10th Anniversary (2018): Luxembourg: European Union.

Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK, Ur.l.št. 104/15), dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6958> 04.05.2018.

6. Priloge

Priloga 1: Opisniki ravni SOK

	Znanje	Spretnosti	Kompetence
	<i>Je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.</i>	<i>V okviru nacionalnega ograjenja kvalifikacij so spretnosti opisane kot kognitivne (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične (npr. ročne, kreativne spretnosti in uporaba materialov, orodij in instrumentov).</i>	<i>Se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence.</i>
Raven 1	Elementarno splošno znanje, ki omogoča nadaljnje sistematično učenje.	Osnovna pismenost ter sposobnost učenja podatkov in pojmov. Izkazovanje praktičnih spretnosti za izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil ali kratkega niza enostavnih opravil.	Usposobljenost za delovanje v podrobno opredeljenem in zelo strukturiranem okolju.
Raven 2	Temeljno splošno in uporabno znanje, ki obsega razumevanje glavnih družbenih in naravnih pojmov, procesov in zakonitosti; je podlaga za nadaljnje učenje in družbeno udejstvovanje.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti, vključno z uporabo osnovnih orodij, metod in materialov. Izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil, sestavljenih iz manjšega števila operacij.	Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje na podlagi ustnih ali pisnih navodil ter za pridobivanje novih znanj in spretnosti v predvidljivem in strukturiranem kontekstu. Sprejemanje omejene odgovornosti.
Raven 3	Pretežno praktično, življenjsko in poklicno uporabno znanje z nekaj teoretične podlage, pridobljeno predvsem na podlagi proučevanja primerov ter posnemanja in urjenja v kontekstu določene stroke.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti v omejenem obsegu, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod in materialov. Uporabljanje znanih rešitev pri reševanju predvidljivih problemov v omejenem obsegu. Izvajanje preglednih in standardiziranih opravil.	Usposobljenost za pridobivanje novih znanj in spretnosti v strukturiranem kontekstu ob ustreznem vodenju. Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje v predvidljivem in strukturiranem kontekstu na podlagi enostavnih ustnih ali pisnih navodil. Sprejemanje omejene odgovornosti.

	Znanje	Spretnosti	Kompetence
Raven 4	Pretežno poklicno znanje, dopolnjeno s poznavanjem teoretičnih načel, zlasti tistih iz stroke. Pred načeli znanstvene sistematičnosti ima prednost proučevanje primerov, povezovanje in uporaba znanj.	Uporabljanje znanja pri reševanju različnih opravil in problemov, lahko tudi v manj tipičnih situacijah. Obvladovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke in specializirane, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov in materialov. Izvajanje relativno preglednih, manj standardiziranih opravil.	Usposobljenost za delovanje v znanem in manj znanem okolju z večjo stopnjo odgovornosti in samostojnosti. Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost izdelkov/storitev, povezanih z delovnimi opravili oziroma delovnim procesom. Prevzemanje odgovornosti za lastno učenje. Pridobivanje novega znanja in spretnosti v nadzorovanem okolju. To raven označuje določena podjetniška usmerjenost, sposobnost organiziranja in vključevanja v delovne skupine.
Raven 5	Splošno in/ali strokovno znanje, pridobljeno s spoznavanjem različnih znanstvenih in/ali strokovnih področij in teoretičnih načel. Predstavlja temelj za nadaljnje učenje in nekoliko poglobljeno razumevanje stroke. Učenje poteka predvsem z analitičnim mišljenjem.	Izkazovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke, lahko so tudi specializirane, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij. Ovrednotenje in uporaba informacij za oblikovanje odločitev in rešitev različnih problemov oziroma netipičnih situacij. Oblikovanje rešitev v povezavi z dobro opredeljenimi abstraktnimi problemi. Izvajanje raznolikih, pogosto nestandardiziranih opravil.	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih. Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost delovnega procesa in rezultatov, pri čemer izkazuje samostojnost in določeno mero samoiniciativnosti. Prevzemanje odgovornosti in iniciative za pridobivanje novega znanja in spretnosti. To raven označuje podjetniška usmerjenost, sposobnost organiziranja in vključevanja v kompleksne in heterogene delovne skupine.
Raven 6	Strokovno in teoretično znanje na določenem področju in praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog. Znanje omogoča reševanje zahtevnejših opravil na specifičnih področjih stroke.	Izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil, povezanih z deli v pripravi, kontroli in vodenju delovnih procesov. Naloge so glede na območje delovanja kompleksne, praviloma specializirane, vključujejo abstraktno mišljenje in uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij.	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti. Samostojno delovanje, pri katerem je značilno prevzemanje odgovornosti za delo posameznikov in skupin ter materialnih virov in informacij. Ob tem je pomembno osnovno povezovanje in umeščanje problematike v splošni družbeni kontekst. Prepoznavanje lastnih učnih potreb in skrb za prenos znanja v delovnem okolju.
Raven 7	Poglobljeno strokovno teoretično in praktično znanje na določenem področju, podprto s širšo teoretično in metodološko osnovo.	Izvajanje kompleksnih operativno-strokovnih opravil, ki vključujejo tudi uporabo metodoloških orodij. Obvladovanje zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov ob samostojni uporabi znanja v novih delovnih situacijah. Diagnosticiranje in reševanje problemov v različnih specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Osnova za izvirna dognanja/stvaritve in kritično refleksijo.	Usposobljenost za delovanje v različnih okoljih in na različnih funkcijah ter za posredovanje novega znanja. Sprejemanje odgovornosti za določanje in doseganje lastnih rezultatov dela in/ali rezultatov dela heterogene skupine na opredeljenih področjih dela. Usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Prepoznavanje lastnih potreb po učenju, prevzemanje pobude za lastno učenje, usposobljenost za prenos znanja v skupini.
Raven 8	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje z elementi raziskovanja, ki je osnova za zelo zahtevno strokovno delo.	Obvladovanje zelo zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov in metodoloških orodij na specializiranih področjih. Načrtovanje in vodenje delovnega procesa na podlagi ustvarjalnega reševanja problemov, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Sposobnost izvirnih dognanj/stvaritev in kritične refleksije.	Samostojno in avtonomno izvajanje nalog v praviloma netipičnih okoljih v širših ali multidisciplinarnih kontekstih. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj ter poučevanja drugih. Sprejemanje odgovornosti za odločitve, ki so povezane z aktivnostmi, procesi ter vodenjem kompleksnih in heterogenih skupin.

	Znanje	Spretnosti	Kompetence
Raven 9	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje za izvirno znanstveno-raziskovalno/umetniško delo, ki ustvarja novo znanje/stvaritve.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z udeležbo pri znanstvenoraziskovalnih/vrhunskih umetniških projektih, ter reševanje teoretičnih in praktičnih problemov v posebnih delovnih situacijah. Sposobnost kompleksnih izvirnih dognanj/stvaritev, kritične refleksije.	Avtonomno izvajanje nalog v netipičnih okoljih, širših ali večdisciplinarnih kontekstih v povezavi z bazičnim in/ali uporabnim znanstvenoraziskovalnim/umetniškim delom. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj in razvoj stroke. Usposobljenost za neodvisno, profesionalno in etično usmerjanje lastnega učenja in učenja drugih v različnih kontekstih.
Raven 10	Poglobljeno znanje za samostojno izvirno znanstveno in raziskovalno/umetniško delo ali razvoj stroke na najvišji ravni, kar je povezano z znanstvenim, strokovnim ali umetniškim uveljavljanjem doma in v mednarodnem prostoru.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z znanstvenoraziskovalnimi/umetniškimi projekti, ter reševanje najzahtevnejših teoretičnih in praktičnih problemov. Sposobnost kritične refleksije, poglobljenega abstraktnega razmišljanja in sinteze novih in kompleksnih idej.	Usposobljenost za izrazito avtonomno/vrhunsko ustvarjanje, interpretiranje ter iskanje odgovorov na abstraktna in najbolj kompleksna vprašanja v stroki, znanosti ali umetnosti. Sposobnost za prenos znanja med stroko in znanostjo v kritičnem dialogu ter zmožnost odgovornega presojanja posledic uporabe novega znanja v različnih kontekstih.

Priloga 2: Kvalifikacije v SOK

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKCIJE	DODATNE KVALIFIKACIJE	EOK raven
1. RAVEN			1.
Spričevalo o končanem 7. oz. 8. razredu osnovne šole (Nedokončana osnovnošolska izobrazba) Zaključno spričevalo osnovne šole⁵ (Osnovnošolska izobrazba z nižjim izobrazbenim standardom)			
2. RAVEN			2.
Zaključno spričevalo osnovne šole (Osnovnošolska izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 2)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 2	
3. RAVEN			3.
Spričevalo o zaključnem izpitu (Nižja poklicna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 3)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 3	
4. RAVEN			4.
Spričevalo o zaključnem izpitu (Srednja poklicna izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 4)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 4	

⁵ V Republiki Sloveniji poznamo tudi »posebne programe vzgoje in izobraževanja«, v katere se vključujejo otroci in mladostniki z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju (npr. po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami). Taki programi ne omogočajo pridobitve kvalifikacije, zato niso vključeni v SOK. Po zaključenem izobraževanju se mladostniki večinoma vključujejo v varstveno delovne centre.

5. RAVEN			4.
Spričevalo o poklicni maturi (Srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem delovodskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem poslovodskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o splošni maturi (Srednja izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 5)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 5	
6. RAVEN			5.
Diploma o višji strokovni izobrazbi (Višja strokovna izobrazba) ⁶ Diploma o višji strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi (Višja strokovna izobrazba oziroma višješolska izobrazba) ⁷	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 6)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 6	

⁶ Pridobljena po letu 1996 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96, 44/00, 86/04 – ZVSI in 79/06 - ZPSI-1) in po letu 2004 v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13).

⁷ Pridobljena do 30. 9. 2002 po Zakonu o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS, št. 11/80, 6/83, 25/89 in 35/89; v nadaljnjem besedilu: ZUI). ZUI navaja dikcijo »višja strokovna izobrazba«, na diplomah in v razpisih za vpis pa lahko opazimo, da se uporablja tudi izraz »višješolska izobrazba«, ki ni v skladu z ZUI.

7. RAVEN			6.
Diploma prve stopnje (VS) (Visokošolska strokovna izobrazba VS) ⁸ Diploma prve stopnje (UN) (Visokošolska univerzitetna izobrazba UN) ⁹ Diploma o visokem strokovnem izobraževanju (Visoka strokovna izobrazba) ¹⁰ Diploma o specializaciji (Specializacija po višji strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi) ¹¹	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 7	
8. RAVEN			7.
Diploma druge stopnje (Magisterij, pridobljen po magistrskem študijskem programu ali enovitem magistrskem študijskem programu) ¹² Diploma o specializaciji (Specializacija po visokošolski strokovni izobrazbi) ¹³ Diploma o univerzitetnem izobraževanju (Univerzitetna izobrazba) ¹⁴ Diploma o visokošolskem izobraževanju (visoka strokovna izobrazba-ZUI) ¹⁵	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje		

⁸ Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu (Uradni list RS, 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUIF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12 in 85/14; v nadaljnjem besedilu: ZViS).

⁹ Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.

¹⁰ Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

¹¹ Pridobljena do 30.9.1997 v skladu z ZUI.

¹² Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.

¹³ Pridobi se v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

¹⁴ Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

¹⁵ Pridobljena v skladu z ZUI.

9. RAVEN			8.
Diploma o magisteriju znanosti (Magisterij znanosti/umetnosti)¹⁶ Diploma o magisteriju znanosti (Magisterij znanosti/umetnosti)¹⁷ Diploma o specializaciji (Specializacija po visoki univerzitetni izobrazbi)¹⁸ Diploma o specializaciji (Specializacija po visoki strokovni izobrazbi-ZUI)¹⁹			
10. RAVEN			8.
Diploma tretje stopnje (Doktorat znanosti)²⁰ Diploma o doktoratu znanosti (Doktorat znanosti)²¹ Diploma o doktoratu znanosti (Doktorat znanosti)²²			

¹⁶ Pridobi se v skladu z ZVis, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

¹⁷ Pridobljena v skladu z ZUI.

¹⁸ Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZVis, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in skladno z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.

¹⁹ Pridobljena do 30.9.1997 v skladu z ZUI. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in skladno z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.

²⁰ Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZVis.

²¹ Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZVis, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

²² Pridobljena v skladu z ZUI.